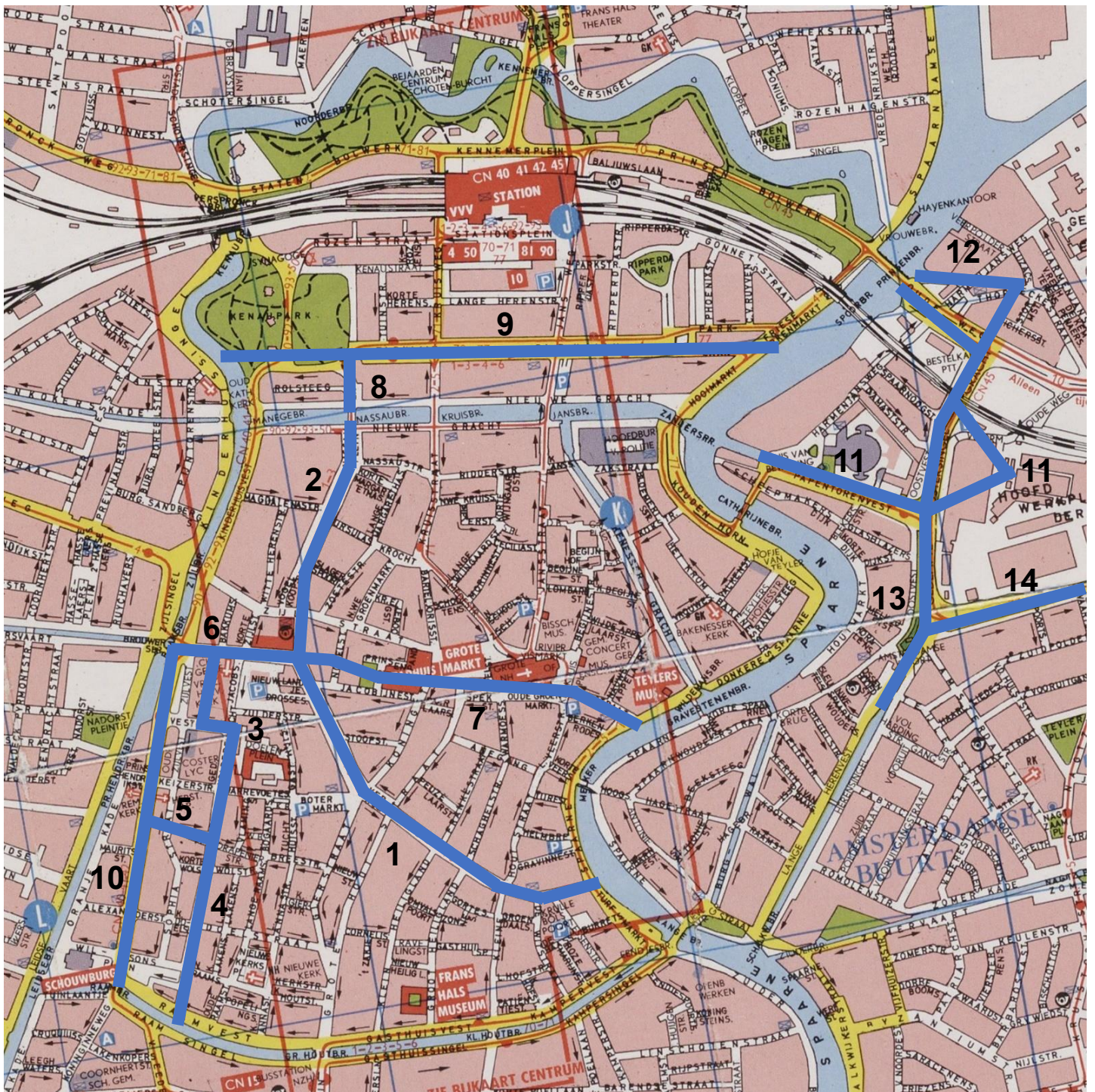

Bakenessergracht en dempingsplannen in Haarlem

Haarlem heeft een lange traditie van demping van oude grachten en waterlopen, die al rond het midden van de 19^e eeuw begon.

Hieronder volgt een overzicht van alle dempingen met jaartallen en nummerv verwijzing naar de kaart daaronder.

- 1859, 1. Oude Gracht (nu Gedempte Oude Gracht)
- 1859, 2. Kraaijenhorstergracht (nu Nassaulaan)
- 1861, 3. Voldersgracht (nu Gedempte Voldersgracht)
- 1861, 4. Raamgracht (nu Gedempte Raamgracht)
- 1861, 5. Zijgracht (nu Sophiaplein)
- 1867, 6. Raaks
- 1867, 7. Beek (o.a. langs Oude Groenmarkt)
- 1867, 8. Korte Kraaijenhorstergracht / Zijdnieuwegracht (nu Zijhuizen)
- 1867-1870, 9. Achter Nieuwe Gracht (nu Parklaan)
- 1880, 10. Grootste deel Zijlsingel (nu Wilhelminastraat)
- 1905, 11. Papentorenvest, 1^e bastion Oostersingelgracht weg, Oostersingelgracht rechtgetrokken
- 1930-1941, 12. 2^e bastion Oostersingelgracht weg
- 1970, 13. Oostersingelgracht (nu Gedempte Oostersingelgracht)
- 1970, 14. Amsterdamsevaart

Rond het midden van de 19^e eeuw kon men van die dempingen nog iets begrijpen, omdat er bijvoorbeeld cholera-epidemieën waren en de grachten door het gebrek aan riolen en het stilstaande Spaarnewater nogal onhygiënisch waren. Nadat de meeste kleinere grachten, maar ook de grotere als de Oude Gracht al gedempt waren, kwam de Bakenessergracht in het vizier om te dempen, o.a. uit verkeeroverwegingen, maar hij zou ook stinken (onhygiënisch toch). Blijkens artikelen in het Haarlems Dagblad in het Noord-Hollands Archief, zijn er al vanaf het einde van de 19^e eeuw dempingsplannen voor de Bakenessergracht (ook vanuit de omwonenden!). Begin jaren 30 van de 20^e eeuw nemen deze dempingsplannen vaste vorm aan. Dit heeft ook te maken met het feit, dat het Hoogheemraadschap Rijnland in eerste instantie tegen demping was, maar later van gedachten veranderd is. Dan ontstaat er veel protest, alhoewel je dat in de krantenartikelen niet zo terug vindt. De noodzaak voor het verkeer was twijfelachtig. Ook de noodzaak uit hygiëne was twijfelachtig. Velen betreurden het verlies aan stedenschoon. (Eigen opmerking: Naast de Burgwal, was de Bakenessergracht het nog enige overgebleven oude grachtje) In de jaren 30 van

de 20^e eeuw was er een zware economische crisis en grote werkloosheid. Het gemeentebestuur wilde de gracht dempen o.a. als werklozenproject. De gemoederen raakten aardig verhit, zie ook bijgaande foto uit 1935.

In 1937 mengden Godfried Bomans en zijn vriend Hercules Prenen zich in de strijd. Op 8-6-1937 werd namens de Rijnlandsche Academie een Open Brief aan alle vóór- en tegenstanders van de Bakenessergracht in het Haarlems Dagblad gepubliceerd. Zij hadden deze academie zelf verzonnen. In de Open Brief worden alle argumenten voor de demping op humoristische wijze doorgeprikt. Een belangrijk argument is, dat er vele eeuwen cultuur vernietigd worden, voor slechts drie maanden werk voor een beperkt aantal werklozen. Daarnaast weten ze te vertellen, dat het met de hygiëne helemaal niet slecht gesteld is (een enkele rondzwemmende rat moet toch kunnen!) en dat er nauwelijks verkeer te verwachten is. Wel zijn ze er duidelijk in, dat de Bakenessergracht, huizen, bestrating, bomen, water(weerspiegelingen erin en wolken erboven), kademuren en bruggen bij elkaar een zeer waardevol ensemble vormen, dat door de demping geheel vernietigd wordt. Eigen opmerking : Laat dit nu precies zijn, waar het huidige Beschermede Stadsgezicht over gaat. Alleen kende men dat woord in die tijd nog niet. Deze Open Brief veroorzaakte veel rumoer (ook nationaal) en leidde uiteindelijk tot het verdwijnen van de dempingsplannen. Maar dat zou pas in 1939 gebeuren.

Sinds kort (juni 2021) is er in een zijgevel van een huis aan de Bakenessergracht een plaquette gewijd aan deze stadslegende.

NL-HlmNHA_54023123 ; ? ; 1935 ; Bakenessergracht, aanzicht na mogelijke demping. Gezicht richting noordwest vanaf Spaarne

Bibliografie kort

(Mijttenaere, 2021) (Website van het Noord-Hollands Archief: vele krantenartikelen onder de zoekterm “Demping Bakenessergracht”)

Bibliografie uitgebreid

Mijttenaere, A. de. 2021. Bakenessergracht stroomt nog dankzij Godfried Bomans. *Haarlems Dagblad*. 9 Juni 2021, p. Regio 4.